

Ο Schoenberg και η «εξελικτική δύναμη της μουσικής» Η σημασία του όρου και τα κύρια χαρακτηριστικά της ατονικής μουσικής

Η «ατονικότητα» σαν όρος δεν αναγνωρίστηκε ποτέ παγκόσμια και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ίδια η λέξη έχει αρνητική χροιά, δείχνει κάτι να στερείται. Ο ίδιος ο Schöenberg υποστήριζε ότι σαν μουσικός δεν έχει σχέση με... «ατονικά πράγματα». Η λέξη αυτή δηλώνει κάτι εντελώς ασυνεπές προς την φύση της τονικότητας. Έτσι λοιπόν προτιμά τον όρο «παντονικό» (*pan-tonal*). Έτσι λοιπόν όπως ο ίδιος υποστηρίζει μπορούμε να εκφράσουμε τη σχέση όλων των τονικοτήτων μεταξύ τους οι οποίες θεωρούνται ότι έχουν κοινή προέλευση. Από την άλλη μεριά και αυτός ο εναλλακτικός όρος δεν καθιερώθηκε γιατί εμπεριέχει μια αοριστία. Δεν προσδιορίζει ακριβώς τι γίνεται με τις τονικότητες αυτές.

Ωστόσο, εξετάζοντας τον όρο ατονικότητα στα πλαίσια της μουσικής του 20^{ου} αιώνα δεν έχει και τόσο αρνητική σημασία. Απεναντίας, αυτό υποδηλώνει την αποδέσμευση του συνθέτη από τους περιορισμούς που θέτουν οι τονικότητες. Όλες αυτές οι τονικότητες της ατονικής μουσικής αποτελούν ένα λειτουργικό εργαλείο. Έτσι έχουμε την εγκατάλειψη της ιεραρχικής οργάνωσης των τονικοτήτων. Αυτό σε μια σύνθεση σημαίνει ότι όλες οι τονικότητες είναι ισοδύναμες μεταξύ τους ενώ δίνεται μεγαλύτερη έμφαση σε ένα ή δύο ύψη φωνών. Η ερμηνεία των ατονικών δομών στηρίζεται σε διττές αντιθέσεις. Στο τελευταίο κεφάλαιο του συγγράμματος του *Theory of Harmony* υποστηρίζει ότι όσο πολύπλοκη είναι η αρμονία, τόσο απελευθερωμένη είναι και η διαφωνία. Σε αυτό το σημείο ο ίδιος εμμένει στην ιδέα, στηρίζοντας την με επιχειρήματα ότι το αυτί του ακροατή αν «ακούει την διαφωνία ως διαφωνία» τότε θα περιμένει τη λύση της. Αν η διαφωνία εν τέλει δεν λυθεί, τότε δεν τίθεται το ερώτημα πιθανής έλλειψης μουσικής λογικής. Κατά τον Arnold Schöenberg η διαφορά μεταξύ συμφωνίας και διαφωνίας δεν υπάρχει. Έτσι λοιπόν συμπεραίνει ότι αν ο ακροατής δεν αντιληφθεί αυτό το άκουσμα ως διαφωνία δε θα υπάρξει ανάγκη λύσης της και αυτό φυσικά δεν πρέπει να οδηγήσει στην έλλειψη κατανόησης αυτής της μουσικής.